

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-385-396

УДК 338.4: 657

Наталя ЄРШОВА

доктор економічних наук, професор,
професорка кафедри обліку і аудиту,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3544-3816

Scopus Author ID: 57222509335

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ КОНСАЛТИНГ ЯК «М'ЯКА ТЕХНОЛОГІЯ» ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

***Анотація.** Невід'ємною та стратегічно важливою частиною економіки держави є середній та малий бізнес. Проте розвиток цього сектору бізнесу потребує прийняття зважених рішень щодо фінансів, дотримання правил фінансової звітності та податкового законодавства, мінімізації ризиків в цьому процесі. Бухгалтерський облік надає власникам бізнесу величезну кількість фінансової інформації та розуміння, які дозволяють їм приймати рішення такого рівня та якості. Україна має доволі потужний сектор малого та середнього бізнесу, але йому бракує ресурсів, досвіду чи часу для ефективного управління своїми фінансами. Тому, партнерство з надійною бухгалтерською фірмою може надати підтримку, керівництво та досвід, необхідні для досягнення своїх цілей. Метою дослідження є окреслення практичних сфер для подальшого розвитку бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу. Доведено, що з появою технологій бухгалтерський облік змінився. Тепер бухгалтер несе відповідальність і зобов'язання зробити свою професію ідентифікованою суспільством і підприємцями як професію, що використовує знання та технології, щоб забезпечити більшу безпеку та надійність організацій. У статті представлено точки зору, щодо ставлення власників бізнесу до можливості звернення за консультацією. Для посилення аргументації, представлені результати опитування щодо напрямків бізнес-консультавання підприємців, визначених ними самими. Встановлена загальна тенденція щодо перспективних очікувань підприємців щодо бухгалтерського консультування. Представлені статистичні дані динаміки суб'єктів господарювання, що працюють в сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування. Обґрунтовані напрями розвитку бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу.*

***Ключові слова:** бухгалтерський консалтинг, малий та середній бізнес, управління бізнесом, ризик, економічні відносини*

JEL Classification: D83,M41

***Absztrakt.** A kis- és középvállalkozások a nemzeti gazdaság szerves és stratégiaileg fontos részét képezik. Ennek az üzleti szektornak a fejlődéséhez azonban megalapozott pénzügyi döntések meghozatalára, a pénzügyi beszámolási és adótörvények betartására, valamint a kockázatok minimalizálására van szükség. A számvitel olyan gazdag pénzügyi információkkal és betekintéssel látja el a vállalkozások tulajdonosait, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy ilyen szintű és minőségű döntéseket hozzanak. Ukrajnában erős a KKV-szektor, de nincsenek meg az erőforrások, a szakértelem és az idő a pénzügyek hatékony kezeléséhez. Ezért egy megbízható könyvelőcéggel való együttműködés biztosíthatja számukra céljaik eléréséhez szükséges támogatást, útmutatást és szakértelmet. A tanulmány célja, hogy felvázolja a számviteli tanácsadást, mint a kis- és középvállalkozások fejlődését támogató*

„soft technológia” továbbfejlesztésének gyakorlati területét. Bebizonyosodott, hogy a technológiák megjelenésével a könyvelés megváltozott. A könyvelők felelőssége és kötelessége, hogy szakmájukat a társadalom és a vállalkozók olyan szakmaként ismerje el, amely a tudást és a technológiát a szervezetek legnagyobb biztonságának és megbízhatóságának érdekében használja. A cikk bemutatja a vállalkozások tulajdonosainak a tanácsadásról alkotott véleményének a megismerését. Az érvelés megerősítése érdekében bemutatásra kerül egy felmérés eredménye arról, hogy a vállalkozók maguk milyen területeket jelöltek meg az üzleti tanácsadásban. Ugyancsak megállapításra kerül a vállalkozók számviteli tanácsadással kapcsolatos perspektivikus elvárásainak általános tendenciája. Statisztikai adatok kerülnek bemutatásra a számvitel és könyvvizsgálat; adótanácsadás területén működő gazdasági egységek dinamikájáról. A cikk alátámasztja a számviteli tanácsadás, mint a hazai kis- és középvállalkozások fejlődését támogató „soft technológia” fejlődési irányait.

Kulcsszavak: számviteli tanácsadás, kis- és középvállalkozások, vállalatirányítás, kockázat, gazdasági kapcsolatok.

Abstract. Medium and small businesses are an integral and strategically important part of the state's economy. However, business development requires making informed decisions regarding finances, compliance with financial reporting and tax legislation, and minimizing risks in this process. It is generally accepted that accounting provides business owners with a wealth of financial information and insight that enables them to make high-level and quality decisions. Ukraine has a fairly strong sector of small and medium-sized businesses. But small and medium-sized businesses lack the resources, expertise or time to effectively manage their finances. Therefore, partnering with a trusted accounting firm can provide the support, guidance and expertise you need to achieve your goals. The purpose of the study is to outline the practical areas of further development of accounting consulting as a "soft technology" supporting the development of small and medium-sized businesses. It is proven that accounting has changed with the advent of technology. Now, the accountant has the responsibility and obligation to make his profession identified by society and entrepreneurs as a profession that uses knowledge and technology to ensure greater security and reliability of organizations. It is important to note that data is a powerful decision-making tool in the digital age. Data-driven decision-making enables clear and specific opportunities to be identified and risks to be mitigated. The article presents points of view regarding the attitude of business owners to the possibility of consulting. To strengthen the argumentation, the results of a survey on the areas of business consulting of entrepreneurs, determined by them themselves, are presented. The general trend regarding prospective expectations of entrepreneurs regarding accounting consulting has been established. Statistical data on the dynamics of business entities working in the field of accounting and auditing; tax consulting is presented. The spheres of accounting consulting as "soft technology" supporting the development of domestic small and medium-sized businesses are substantiated.

Key words: accounting consulting, small and medium business, business management, risk, economic relations

Постановка проблеми. Малий та середній бізнес для економіки країни – це соціально-економічний фундамент, здатний пом'якшити коливання економічної ситуації в період криз та сприяти формуванню стійкого прошарку середнього класу в період збільшення темпів економічного зростання. Тому, підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ) завжди на часі. Бухгалтери відіграють важливу роль як бізнес-консультанти для малого та середнього бізнесу і співпрацюють із власниками та менеджерами, щоб поглибити розуміння їхніх цілей, проблем і динаміки галузі. Дослідження та визначення основних завдань

бухгалтерського консалтингу для підтримки розвитку малого та середнього бізнесу стає особливо актуальним у сучасних умовах.

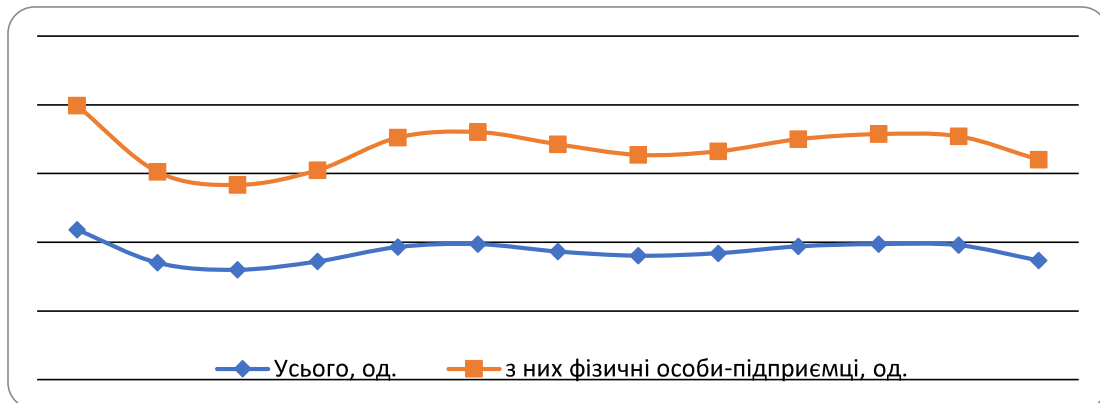
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, оцінка структурної динаміки за видами економічної діяльності, дослідження шляхів підтримки цього сектору бізнесу досліджені у працях таких науковців, як О.Линник, Н. Єршова [1], О. Якушева [2], І. Михасюк, А. Гукалюк, Б. Косович [3] та ін. В наукових працях висвітлений світовий досвід розвитку та підтримки малого і середнього бізнесу, обговорюються рушії сили та бар'єри на шляху розвитку МСБ, які також охоплюють умови ринку та конкуренції. Питанням організації та проведення бухгалтерського консалтингу присвячені праці вітчизняних (Л. Гнатишин, Г. Мацків, О. Прокопишин [4], В. Лаптієва [5], І. Волошан, Я. Волковська [6]) та зарубіжних вчених (Дж. Скіаві, С. Бер, Р. Сумарта ін. [7, 16]). Активні наукові публікації вчених та практично-професійні публікації професіоналів з даної теми свідчать про актуальність та важливість цього науково-практичного напрямку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У глобалізованому світі управління діяльністю суб'єктів МСБ вийшло далеко за рамки простого запису операцій або складання та подання фінансової звітності. Пошук інформації є корисним і актуальним для розвитку бізнес-ландшафту компаній та управління організацією. Перетворення інформації в знання, активне застосування знань на практиці та поширення цих дій для розвитку МСБ є потенційними технологічними можливостями на користь консультативної бухгалтерії, що зумовлює потребу в подальших дослідженнях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є окреслення практичних сфер подальшого розвитку бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу. Теорія бухгалтерського обліку та підприємницькі перспективи становить теоретичну основу даного дослідження у поєднанні з критичним аналізом, узагальненням інформації по цій проблематиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бухгалтерський облік є інформаційною системою, що використовується для управління бізнесом. В цифровій економіці технології прогресують через впровадження інновацій, щоб задовольнити потреби людини, бізнесу, суспільства. Теоретичні та аналітичні дослідження підтверджують тезу, що в умовах цифрової економіки інформаційні технології стирають звичні межі між ринками та визначають необхідність побудови нових моделей системи управління бізнесом. Скіаві та Бер зазначають, що «...технології слід розглядати як підтримку для досягнення продуктивних результатів, особливо в сфері консультації» [7, с. 48]. Дійсно, будучи необмеженим інструментом для управління бізнесом, бухгалтерський облік у поєднанні з технологіями здатний зробити суттєвий внесок у зростання бізнесу компаній. Проте, сучасний бухгалтер повинен мати необхідну кваліфікацію та професійні навички для можливості використовувати технології як цільову підтримку консалтингу.

Малий та середній бізнес (МСБ) в Україні функціонує у складних економічних та соціальних умовах, які визначені економічною кризою внаслідок COVID-19, військового конфлікту. Це призвело до негативних наслідків для бізнесу через часткове/повне зупинення їх функціонування або уповільнення їхнього розвитку (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання України за видами економічної діяльності (без урахування банків)*

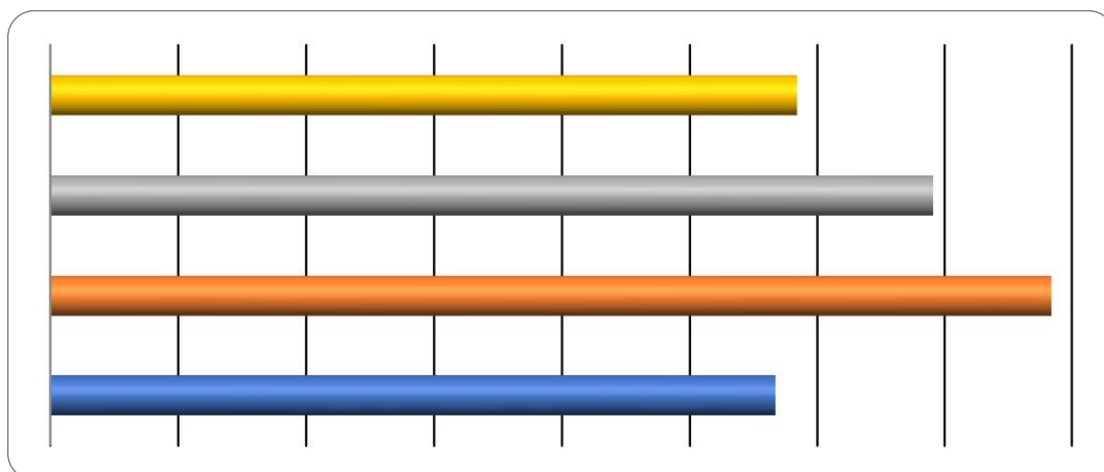
* Сформовано автором за джерелом [8]

У 2021 р. кількість фізичних осіб-підприємців до загального показника кількості певного виду діяльності складало 81%, у 2022 р. 84,9%. Щодо темпів, то зростання кількості ФОП у 2021 р. до попереднього року становило 99,1%, у 2022 р. до попереднього року 92,8%. Це дійсно вказує на складну макроекономічної ситуації в країні внаслідок воєнного конфлікту. Для порівняння: у країнах ЄС мікро- та малі підприємства становлять: від 97% у Німеччині, 95% у Швейцарії, до 98% і вище – в інших державах [9]. Ці підприємства забезпечують від 40% до 60% загальної зайнятості. Глобалізація висунула одну з умов для ефективного розвитку бізнесу: розробка ефективних стратегій. Але внаслідок особливостей діяльності, МСБ стикаються з багатьма обмеженнями через 1) брак ресурсів та 2) слабкий інноваційний потенціал. Для підтримки своєї конкурентоспроможності їм необхідно проводити зовнішні консультації. Консультаційна діяльність є дуже поширеним видом діяльності в європейських країнах та США. Так, у багатьох випадках в європейських країнах власник невеликої фірми розглядає свого уповноваженого бухгалтера як невід'ємну частину бізнесу.

Ставлення вітчизняних власників МСБ до бізнес-консультаційних послуг суперечливе. Деякі з них готові скористатися послугами консультантів, пояснюючи свої рішення тим, що готові до змін та нових знань, але нові рішення важко їм реалізувати без зовнішньої підтримки. В цьому разі, підприємці очікують від консультантів пропозиції щодо стратегії, управління ризиками, оцінки та ін. З іншого боку, деякі власники МСБ, незважаючи на брак внутрішнього досвіду, уникають отримання можливих консультаційних послуг від професійного бухгалтера. Пояснюючи рішення тим, що бухгалтер працює над підготовкою фінансової звітності. В межах науково-практичного дослідження на

тему: «Розробка рекомендацій щодо удосконалення стратегічного управлінського обліку і аналізу для забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності в умовах його адаптації до мінливого конкурентного середовища» (№ДР 0120U100395) було проведено дослідження щодо напрямків бізнес-консультування підприємців, які працюють в Харківському регіоні (без визначення виду їх діяльності). На питання: «Які бухгалтерські послуги принесуть користь компанії?» отримані відповіді, які представлені на рис. 2.

Рис. 2. Результати опитування щодо напрямків бізнес-консультування підприємців, визначених ними самими*

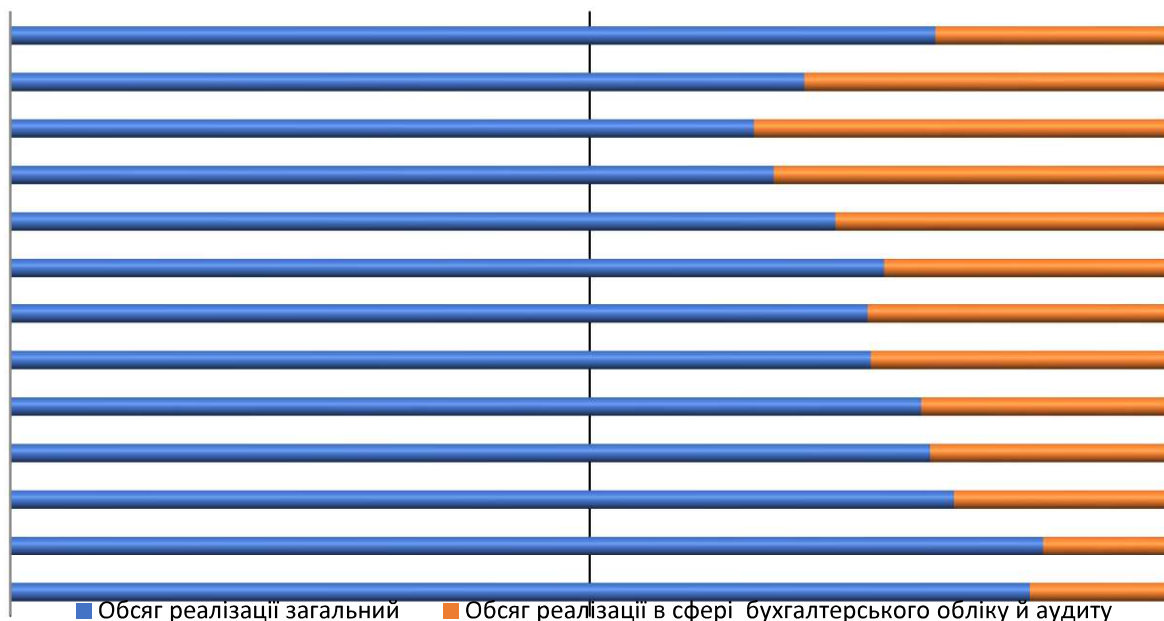
* Систематизовано автором

За результатами (рис. 2), 58,4% опитаних підприємців вказали на важливість складання фінансових прогнозів щодо їх бізнесу; потребують допомоги у підтримці ефективних та точних методів бухгалтерського обліку 56,7% з опитаних; 78,4% з них вказали на важливість експертної оцінки фінансових даних та пояснення того, як ці цифри впливають на бізнес; про важливість визначення прибутковості вказали 69,7% респондентів. Помітна така тенденція: підприємці очікують від бухгалтерського консультування допомоги для зростання їх бізнесу через знання про стратегічне бачення. Важливість знань про конкурентний ринок сприяє розширенню «бізнес-простору» компанії та покращенню його якості. «Бізнес-простір» компанії та його якість залежать від своєчасних обґрунтованих управлінських рішень на основі моніторингової аналітичної інформації. Проте, це не виключає основного завдання бухгалтера - ведення релевантного обліку фінансових операцій, забезпечення відповідності та формування основи для стратегічного фінансового планування.

До того ж, управління бізнесом у сучасних умовах (у тому числі малим та середнім) потребує ефективного навчання елементів бізнесу, включаючи лідерство, виробництво, облік і контроль. Тому, останнім часом наголошується на необхідності розвитку мереж МСП щодо консультування та наставництва, а також підтримки розвитку управління МСБ [10]. На підтвердження цього висновку, у багатьох країнах бухгалтери малого бізнесу відіграють важливу роль

як бізнес-консультанти для малих фірм на додаток до надання основних бухгалтерських послуг. Сьогодні бухгалтерські фірми відходять від простого надання бухгалтерських чи податкових послуг, оскільки вони поглинають консалтинг. Фактичні дослідження показують, що 32% клієнтів очікують, що їхні бухгалтери нададуть консультативні послуги [10, 11].

Консультування часто адаптовано до конкретних потреб і цілей бізнесу, тому, потребує певних компетенцій бухгалтерів, які надають ці послуги. Фахівці бухгалтерського консалтингу це навчені професіонали, що мають досвід консультування з конкретних фінансових питань та надання допомоги менеджерам у бізнес-плануванні та аналізі фінансової звітності, підприємцям – щодо підтримки зростання бізнесу. В Україні діяльність з бухгалтерського консультування відповідає КВЕД-2010: Секція М, група 69.2 «Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування». Звернемось до статистичних даних [8]. Відсоток підприємств, які одержали прибуток в цій секції за 9 міс. 2022 р. складає 43,3%, в абсолютному вимірі це 3724,1 тис. грн прибутку. Обсяг реалізованої продукції суб'єктами, що надають послуги у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування наведені на рис. 3.

Рис. 3. Структурна динаміка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування*

* Сформовано автором за джерелом [8]

Кількість суб'єктів господарювання, що працюють у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування (без урахування банків) збільшується не значно за період 2010-2022 р. Якщо у 2010 р. кількість становила 10579 од, то у 2022 р. 12857 од (приріст 21,5% за 12 років). З них фізичні особи-

підприємці становлять левову частку: 78% у 2010 р. та 85% у 2022 р. Пришвидшення розвитку консультативної діяльності в сфері обліку і оподаткування обумовлюється низкою факторів, у тому числі тим, що 1) традиційні бухгалтери вважають, що підприємці не шукають знань, необхідних для управління своїм бізнесом [12], 2) брак знань про програми серед інших перешкод дозволяють технологіям не впроваджуватися в бухгалтерський консалтинг [12]. Проте, бухгалтерський облік і технології мають рухатися синхронно, що сприяє лояльності бухгалтера з боку своїх клієнтів.

На підставі результатів досліджень [4, 5, 8, 9] нами узагальнені важливі перспективні сфери бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу (рис. 4).

Рис. 4. Сфери бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу*

* Узагальнено автором на основі джерел [4, 5, 10-12]

Для реалізації всіх сфер бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, що представлена на рис. 4,

необхідний комплексний підхід. Завдяки ньому досягається узгодження фінансових стратегій із загальними бізнес-цілями фірми. Моніторинг фінансових даних є важливим при 1) забезпеченні економічної безпеки малого та середнього бізнесу в період криз і 2) визначенні тенденцій їх розвитку [13]. Нами бачиться, що доцільно розподілити індикатори аналітичного моніторингу з урахуванням специфічних особливостей суб'єкта підприємництва на дві групи: абсолютні та відносні (коефіцієнти). Наприклад., абсолютні: величина прибутку/збитку, вартість оборотних активів, вартість основних засобів, витрати на оплату праці та ін. Відносні: рівень рентабельності операційної діяльності, рентабельність витрат, оборотність активів/запасів/заборгованостей, структура витрат, та ін. При цьому аналітиці підлягають закономірності, тенденції та аномалії в даних. Таким чином, внесок бухгалтерського консультанта полягатиме в тому, що він представляє можливість поєднання фінансових цілей з бізнес-стратегіями для підвищення ефективності дорожньої карти зростання бізнесу.

Ефективний розподіл ресурсів є наріжним каменем розвитку бізнесу. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки малого та середнього бізнесу спрямована на надання детальної аналітичної інформації щодо витрат і оцінки бюджету. В такому випадку, для клієнтів (суб'єктів МСБ) представляється можливість для встановлення сфер для оптимізації, гарантуючи, що ресурси спрямовуються на ініціативи, які стимулюють зростання та прибутковість бізнесу.

Оподаткування є важливим фактором управління фінансами, і стратегічне податкове планування може дати значну економію бізнесу підприємців. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» пропонує розуміння податкового законодавства та стимулів, допомагаючи суб'єкту підприємництва мінімізувати податкові зобов'язання, максимізувати доступні відрахування та ін.

Важливо зазначити, що в епоху цифрових технологій дані є потужним інструментом для прийняття рішень. Прийняття рішень на основі даних уможливорює визначення чітких і конкретних цілей, зменшення ризиків або пом'якшення їх наслідків [14, 15]. Для МСБ, як і для великих компанії є три сфери ризику: запобіжні, стратегічні, зовнішні ризики. Прикладом стратегічного ризику є використання нової сміливої маркетингової стратегії, яка виділяє підприємця серед конкурентів. Стратегічні ризики вимагають окремих процесів, які спонукають зацікавлені сторони відкрито обговорювати ризики та знаходити економічно ефективні способи зниження ймовірності ризикових подій чи пом'якшення їх наслідків. Управління ризиками та комплаєнс як сфера бухгалтерського консалтингу передбачає консультування щодо забезпечення дієвості внутрішнього контролю дотримання фінансових правил для мінімізації ризику штрафних санкцій та/або юридичних проблем. Дійсно, у зв'язку зі зростаючою складністю нормативно-правових актів і постійними змінами бізнес-ландшафту компаніям необхідно бути проактивними у визначенні та зменшенні фінансових ризиків. Одним з рекомендаційних кроків бухгалтерського консалтингу для розвитку МСБ є внутрішній контроль, який має важливе значення для забезпечення відповідності та пом'якшення фінансового ризику.

Сфера бухгалтерського консалтингу як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу розширюється через використання інноваційних технологій. Адже хмарні системи бухгалтерського обліку, аналітика на основі ШІ та інструменти автоматизації сприяє підвищенню точності, формуванню аналітичних даних. Р. Сумар вказує, що використання комп'ютерних мереж і поєднання різних облікових інструментів на безперервній основі забезпечує релевантність зберігання, реєстрації, обробку інформації при прийнятті рішень [16]. Це забезпечує швидкий перетин інформації в середині організації та більш безпечно прийняття рішень керівництвом/власником. Безперечно, що з розвитком інструментів та технологій онлайн-бухгалтерського обліку для бухгалтерських фірм дуже важливо зосередитися на цінності клієнта підтримки конкурентоспроможності. В тому числі, потрібно зауважити, що проектування систем бухгалтерського обліку потребує ретельного аналізу галузі та бізнес-моделі клієнта.

Вітчизняні суб'єкти підприємництва, що працюють в сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування (Секція М, група 69.2) здатні розширювати свій «бізнес-простір». У тому числі через управління взаємовідносинами з клієнтами. Адже, створення міцних відносин з існуючими клієнтами, побудова нових відносин та утримання клієнтів — це важливі аспекти стратегії зростання бухгалтерської фірми. Побудова відносин із потенційними клієнтами за допомогою мережевих заходів, освітніх семінарів та онлайн-форумів також забезпечує розширене охоплення пропозицій бізнесу. З іншого боку, інвестиції в автоматизацію та цифровізацію діяльності підприємницьких структур, що працюють в сфері бухгалтерського консалтингу, а також в навчання працівників цих компаній є також запорукою розвитку та процвітання консультативного бізнесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сфери бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу розширюються за умов глобальної економіки, цифровізації бізнесу та посилення конкуренції. В сучасному конкурентному середовищі консультативні та бухгалтерські послуги перетворилися на стратегічні драйвери зростання бізнесу, оскільки партнерство з консультантами з бухгалтерського обліку є не просто розумним вибором, це – стратегічна інвестиція, яка може значно вплинути на успіх компанії. Пропонуючи статистику на основі даних, узгоджуючи фінансові стратегії з бізнес-цілями, оптимізуючи розподіл ресурсів і забезпечуючи відповідність, ці послуги забезпечують міцну основу для розвитку малого та середнього бізнесу. У цій статті було виявлено, що на думку суб'єктів малого та середнього підприємництва, м'які технології дозволять 1) долати труднощі; 2) використовувати можливості; 3) досягати стійкого зростання на міцній фінансовій основі. І в цілому - полегшити виправдання інвестицій у «м'які технології» бухгалтерського консалтингу. В статті обґрунтовані сфери бухгалтерського консалтингу як «м'якої технології» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, реалізація діяльності в яких має базуватися на комплексному підході. Крім того, це дослідження визначає фокус, який

сприятиме спілкуванню та відносинам між бухгалтером і МСБ для покращення обслуговування та продуктивності. Перспективами подальших досліджень є впровадження управлінського обліку в МСБ за допомогою консалтингу.

Список використаних джерел

1. Линник О.І., Єршова Н.Ю. Проблеми функціонування та розвитку мікро-, малого та середнього бізнесу сфери послуг в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. №2 (29). С. 74-80. <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11>
2. Якушева О.В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Черкаси, 2017. 288 с.
3. Михасюк І., Гукалюк А., Косович Б. Проблеми конкурентоспроможності українського підприємництва і торгівлі в умовах глобалізації. *Вісник Львівського університету*. 2019. Вип. 56. С. 308–316.
4. Гнатишин Л., Мацків Г., Прокопишин О. Бухгалтерський консалтинг як інструмент управління підприємством. *Вестник Львовского національного екологического университета*. 2023. №30. С. 44–49.
5. Лаптієва В.В. Використання інструментів управлінського консультування у процесі управління малими підприємствами. *Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління*. 2018. Том 17. Вип. 1. С. 84-95.
6. Волошан І.Х., Волковська Я. V. Особливості консультаційних послуг та їх прояв у бухгалтерському обліку. *Бізнес-інформ*. 2019. № 2. С. 289-294.
7. Schiavi G. S., Behr A. Características dos diferentes modelos de negócios contábeis em relação às áreas da Contabilidade. *REUNIR Revista de Administração Contabilidade e Sustentabilidade*, 2020. v. 10, n. 3, p. 47-59.
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 21.11.2023).
9. Eurostat. Pidpriemnytstvo – statystychni pokaznyky [Entrepreneurship – statistical indicators]. Website. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Entrepreneurship_-_statistical_indicators (дата звернення: 28.11.2023).
10. Boter Håkan, Lundström, Anders. SME perspectives on business support services: The role of company size, industry and location. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2005. №12. pp. 244-258. 10.1108/14626000510594638.
11. Frederik Verplancke, Stefanie De Bruyckere, Patricia Everaert, Carine Coppens, Eva Blondee. Small and Medium-Sized Accounting Practices (SMPs): Explaining Financial Performance based on Human Capital and Organisational Resources. *Accounting in Europe*. 2023. DOI: 10.1080/17449480.2023.2241871
12. Villa P. et al. O monólogo contábil: uma análise do uso da contabilidade gerencial em micro e pequenas empresas à luz do processo comunicacional segundo Bakhtin”. Monografia para obtenção de título de mestrado em contabilidade. UFPR, 2012.
13. Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О., Гаркуша В. О. Моніторинг та оцінка господарської діяльності для забезпечення економічної безпеки підприємств ресторанного бізнесу. *Modern Economics*. 2018. № 11. С. 66-71. <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/11-2018/iershova.pdf>.
14. Sun Z., Sun I., Strang K. Business Analytics-Based Enterprise Information Systems. *Journal of Computer Information Systems*. 2016. №3. pp.118-120.

15. Iershova N. Y., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки)* – Харків : НТУ "ХПІ", 2021. № 1. С. 25-31. 2021. doi: 10.20998/2519-4461.2021.1.25 http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56842/3/visnyk_KhPI_2021_01_EN_Iershova_Informatsiino-oblikove.pdf (дата звернення: 27.11.2023).
16. Sumar R. Administrative accounting consulting: a new way of running a company through technology. *Revista Científica Multidisciplinar Núcleo do Conhecimento*. 2021. 91-104. 10.32749/nucleodoconhecimento.com.br/business-administration/through-technology. (дата звернення: 20.11.2023).

References

1. Lynnyk O.I., Iershova N.Iu. Problemy funktsionuvannia ta rozvytku mikro-, maloho ta serednoho biznesu sfery posluh v Ukraini. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*. 2021, issue 2 (29), 74-80. <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11> [in Ukrainian].
2. Yakusheva O.V. Ekonomichniy rozvytok i pidtrymka maloho ta serednoho biznesu na rehionalnom u rivni [Economic development and support of small and medium business at the regional level] (PhD), Cherkasy, 2017. 288 s. [in Ukrainian].
3. Mykhasjuk I., Ghukaljuk A., Kosovych B. Problemy konkurentospromozhnosti ukrainskoho pidpriemnytstva i torhivli v umovakh hlobalizatsii. *Visnyk Lvivskoho universytetu im. Ivana Franka – Bulletin of the Ivan Franko University of Lviv*. 2019, issue 56, 308–316 [in Ukrainian].
4. Hnatyshyn L., Matskyv H., Prokopyshyn O. Bukhhalterskyi konsaltnyh kak ynstrument upravleniia predpriiatyem. *Vestnyk Lvovskoho natsyonalnoho ekolohycheskoho unyversyteta – Bulletin of the Lviv National Ecological University*. 2023, №30, 44–49 [in Ukrainian].
5. Laptiieva V.V. Vykorystannia instrumentiv upravlinskoho konsultuvannia u protsesi upravlinnia malymy pidpriemstvamy. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia ta praktyka upravlinnia – Market economy: modern management theory and practice*. 201, T.1., issue ., 84-95 [in Ukrainian].
6. Voloshan I. Kh., Volkovska Ya. V. Osoblyvosti konsultatsiinykh posluh ta yikh proiav u bukhhalterskomu obliku. *Biznes-inform – Business information*. 2019, № 2, 289-294 [in Ukrainian].
7. Schiavi G. S., Behr A. Características dos diferentes modelos de negócios contábeis em relação às áreas da Contabilidade. *REUNIR Revista de Administração Contabilidade e Sustentabilidade*, 2020. vol. 10, n. 3, 47-59.
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. [in Ukrainian].
9. Eurostat. Pidpriemnytstvo – statystychni pokaznyky [Entrepreneurship – statistical indicators]. Website. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Entrepreneurship_-_statistical_indicators
10. Boter Håkan, Lundström, Anders. SME perspectives on business support services: The role of company size, industry and location. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2005, №1, 244-258. 10.1108/14626000510594638.
11. Frederik Verplancke, Stefanie De Bruyckere, Patricia Everaert, Carine Coppens, Eva Blondee. Small and Medium-Sized Accounting Practices (SMPs): Explaining Financial

- Performance based on Human Capital and Organisational Resources. *Accounting in Europe*. 2023. DOI: 10.1080/17449480.2023.2241871
12. Villa P. et al. O monólogo contábil: uma análise do uso da contabilidade gerencial em micro e pequenas empresas à luz do processo comunicacional segundo Bakhtin”. Monografia para obtenção de título de mestrado em contabilidade. UFPR, 2012.
13. Iershova N. Yu., Tkachenko M. O., Harkusha V. O. Monitorynh ta otsinka hospodarskoi diialnosti dlia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriumstv restorannoho biznesu. *Modern Economics*. 2018, № 11, 66-71. <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/11-2018/iershova.pdf>.
14. Sun Z., Sun I., Strang K. Business Analytics-Based Enterprise Information Systems. *Journal of Computer Information Systems*. 2016, №3, 118-120.
15. Iershova N. Y., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) – Bulletin of the National Technical University "KhPI"*, 2021, № 1, 25-31. doi: 10.20998/2519-4461.2021.1.25 http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56842/3/visnyk_KhPI_2021_01_EN_Iershova_Informatsiino-oblikove.pdf
16. Sumar R. Administrative accounting consulting: a new way of running a company through technology. *Revista Científica Multidisciplinar Núcleo do Conhecimento*. 2021, 91-104, 10.32749/nucleodoconhecimento.com.br/business-administration/through-technology.